

**MELİKE GÜNYÜZ'ÜN "GAKGUKLARIN MACERALARI" ADLI ESERİNİN
POETİKA BAĞLAMINDA ANALİZİ
(ESER İNCELEMESİ)**

Nadiia SENCHYLO-TATLILIOĞLU¹

Özet

Modern edebiyat, çocuklar için konu ve tür bakımından çeşitlilik gösterir. Bu çeşitlilik, edebiyat eleştirmenleri tarafından çocuk edebiyatı çalışmalarına her geçen gün ilgiyi arttırmaktadır. Erken yaşlardan itibaren çocukların kişiliklerini sağlıklı şekillendirmenin bir aracı olarak çocuklara özgü edebiyatın oluşturulması oldukça önemlidir. Çocuk edebiyatının kendine has özellikleri vardır. Bu yüzden çocuğun sosyalleşmesinde çocuk edebiyatı yazarının özel rolü vardır. Bu alanda Melike Günyüz'ün çok sayıda çalışması vardır. Bu eserde, çocuklar için edebi eserlerin poetikası, sanatsal özgünlükleri, yapıları, temaları, konuları, sanatsal imgeleri ve tür özellikleri incelenmiştir. Yazarın bu eseri, manzara tasvirlerine, karakterlerin psikolojisini ve iç dünyasını başarılı bir şekilde ortaya koyan portrelere odaklanır. Yazar aynı zamanda karakteristik olarak, sanat araçları da kullanmıştır: sıfatlar, karşılaştırmalar vb. Melike Günyüz'ün çalışmalarında, gerçekçi yaşam materyalleri kullanarak, çocuğun gelişiminin erken dönemlerinde ciddi psikolojik sorunlar ortaya çıkmaktadır. Çalışmanın metodolojik temeli, yazarın söz konusu eserinin edebi yönden analizidir. Görüntüleri karakterize etmek için tanımlayıcı yöntem kullanılmıştır. Ayrıca, karşılaştırmalı tipolojik yaklaşım, eserlerin tek tek parçalarını veya yönlerini karşılaştırmak için kullanılmıştır. Bu çalışmada, Türk yazar Melike Günyüz'ün 4 yaş çocuklarına yönelik olarak yazdığı "*Gakgukların Maceraları*" adlı edebi eseri poetika bağlamında incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Melike Günyüz, çocuk edebiyatı, poetika, edebiyat türü, kronotop.

**ANALYSIS OF MELIKE GÜNYÜZ'S "THE ADVENTURES OF GAKGUK" IN THE
CONTEXT OF POETICS
(WORK REVIEW)**

Nadiia SENCHYLO-TATLILIOĞLU²

Abstract

Modern children's literature is diverse thematically and genre-wise. This diversity increases the interest in children's literature studies by literary critics day by day. It is very important to create children's literature as a means of shaping the personalities of children from an early age. Children's literature has its own characteristics. Therefore, the author of children's literature has a special role in the socialization of the child. Melike Günyüz has many studies in this field. In this work were analyzed the poetics, artistic originality, structures, themes, subjects, artistic images and genre characteristics of literary works for children. This work of the author focuses on landscape depictions, portraits that successfully reveal the psychology and inner

¹ Ukrayna Milli Havacılık Üniversitesi Dilbilim ve Sosyal İletişim Fakültesi Ukrayna Dili ve Kültürü Bölümü, ifyc22@ukr.net

² Assist. Prof. Dr., Nadiia Senchylo-Tatlilioglu, National Aviation University, Faculty of Linguistics and Social Communications, Ukraine, Kyiv, ifyc22@ukr.net. ORCID: 000-0001-9196-7118.

world of the characters. The author also characteristically used artistic tools: epithets, comparisons etc. In her works, Melike Gunyuz uses realistic life material and raises serious psychological issues. The methodological basis of the study is the literary analysis of the author's texts. The descriptive method was used to characterize the images. The comparative-typological approach is used to compare individual fragments or aspects of works. In this study was analyzed the literary work of Turkish writer Melike Günyüz, "The Adventures of Gakguk," written for 4-year-old children in the context of poetics.

Key words: Melike Günyüz, literature for children, poetics, genre, chronotope.

Giriş

Araştırmacılar, edebiyatı çocuklar için kurguyu bir çocuğun kişiliğini şekillendirmenin bir yolu olarak görüyorlar. Çocuk edebiyatının, kendine has özellikleri vardır ve çocukların edebiyat hakkındaki fikirlerinin gelişimini içerir. İlköğretim sisteminde, her çocuğun entelektüel ve duygusal alanlarını geliştirmeyi amaçlayan edebiyat eğitimi, sanat kitapları dünyası aracılığıyla dünya hakkında bilgi edinmelerini sağlar. Ayrıca, bilgiyi zenginleştirir, gerçeğe karşı insani bir tutum oluşturur ve eğitir. Dil gelişimi, estetik duyu ve daha fazlası...

XXI. yüzyılda insanlık, hümanizm değerlerini eğitmek ve geliştirmek için birçok edebi şaheser yaratmasına rağmen, dünya halen insanlık dışı eylemlere maruz kalmaya devam etmektedir. Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmek amacıyla, Ukrayna'ya saldırmasının ardından modern dünyanın gözü önünde Rusya'nın yaptığı insanlık dışı katliamlar, barbarlıklar, soykırımlar halen devam etmektedir. Bu nedenle, erken yaşlardan itibaren çocuğun kişiliğini şekillendirmenin bir aracı olarak çocuk edebiyatının önemi her geçen gün daha da artmaktadır. Bebeklikten yetişkinliğe giden yol, kişiliğin, biyolojik, duygusal, sosyal, bilişsel (zihinsel) yönlerinin sürekli gelişmesi ve onunlaşmasıyla aşılır (Tatliloğlu, 2012: 87). Olumlu ahlaki ve insani değerlerin, bireylerin bilişsel (zihinsel), akademik ve sosyal gelişme ve başarılarına büyük katkılar sağladığı pek çok bilimsel araştırma ile kanıtlanmıştır. Bunun için zaman zaman hikayeler anlatılabileceği gibi, drama yoluyla da çocukların kararları kendilerinin vermesine fırsat tanınarak sonucu yaşamaları sağlanabilir. Aynı zamanda çocuklarla bu konuları tartışmak ve onları yönlendirerek doğru olanı seçmelerini sağlamak da önemlidir (Tatliloğlu, 2015: 285).

Çocuk edebiyatı araştırmacıları genellikle pedagojik ve psikolojik yaklaşımlar kullanır. Çocuk edebiyatı çalışmasına pedagojik yaklaşım, onu eğitimde ve öğretimde bir yardım olarak görür. Çocuklara yönelik sanat eserlerinin, çocuğun topluma uyum sağlamasına, ahlaki değerlerin oluşmasına ve daha pek çok şeye katkı sağladığına inanılmaktadır. Çocuklar için yazan bir yetişkin, onlara dünya hakkında kişisel fikirlerin deneyimini verir, dolaylı yollardan eğitimci işlevlerini üstlenir. Bu nedenle sanat, çocuklara yönelik eserleri karakterize etmede en önemli kriter olarak kabul edilir. Ayrıca sanat eserleri genç okuyucu için birçok bilgilendirici bilgiye sahiptir. Özellikle Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad'ın hayvansı metinlerinde "*Ses Yarışması*", "*Süslü Çikolata*", "*Mavi Gaki*", "*Pamuk Karga*", "*Şarkıcı Gukki*", "*Ay Nereye Kayboldu?*" flora ve faunanın yaşamı hakkında bilgiler verilmektedir.

Çocuk edebiyatı çalışmasına psikolojik yaklaşım, muhatabın yaş özelliklerini ve ayrıca yazarın çocuk izleyicisiyle asimile olma, onunla ortak bir zemin bulma yeteneğini dikkate almayı içerir. Aynı zamanda, çocuk edebiyatı yazarları belirli bir yaş kategorisindeki (okul öncesi dönemden ergenliğe kadar) çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate almalıdırlar (Кизилова: 2015).

Bu çalışmanın konusu çocuk edebiyatı yazarı Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad'ın "*Gakgukları Maceraları*" (2016) adlı eserinin, 4 yaş ve üzeri çocuklara yönelik bir dizi edebi eser çalışmasıdır. Bu eserler Bulgarca, Arapça, Çince, Korece, Almanca, Moğolca ve Arnavutça'ya çevrildi. Çalışmanın amacı, Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad çocuklar için edebi eserlerin poetikasını, sanatsal özgünlüklerini, yapılarını, temalarını, konularını, sanatsal imgelerini ve tür özelliklerini incelemektir. Çalışmanın metodolojik temeli, yazarın metinlerinin edebi analizidir. Karakterleri açıklamak için tanımlayıcı yöntem kullanılmıştır. Karşılaştırmalı tipolojik yaklaşım, eserlerin tek tek parçalarını veya yönlerini karşılaştırmak için kullanılır.

Çalışmanın teorik ve metodolojik temeli, çocuk edebiyatının çeşitli yönlerini, özelliklerini ve işlevsel parametrelerini incelemeye ayrılmış edebi eserlerdi (K. Zaitseva, V. Kyzlyova, T. Kachak, N. Marchenko, L. Ovdychuk, O. Panko, G. Sabat, M. Tokar, Y. Fedina). Araştırmacılar genellikle çocuklar için edebi eserleri - özellikle masalları - milliyet açısından düşünürler, folklorun yazarın çalışması üzerindeki etkisini inceler (R. Filizok, M. Weysel, B. Aydoğan). E. Larionova, modern bir Türk edebi masalının oluşumunda sözlü halk sanatı geleneklerinin varlığından da bahseder. Ancak Larionova, 20. yüzyıl Türk edebi masal tarihinin, ünlü Türk yazarları Z. Gökalp, S. Ali, N. Hikmet, A. Nesin, Y. Kemal'in Türk toplumunda aktif bir rol aldığını gösterdiğini belirtiyor ve bu durum masallarına da yansır (2020). T. Kachak, mevcut aşamada çocuklar ve gençler için edebiyatın gelişiminin, tematik kısıtlamaların olmaması ile karakterize edildiğini belirtmektedir. Kapsamlı tür sistemi; tek bir metin içinde tür biçimlerinin sentezi; en küçük çocuklar için edebiyatta fantastik olanın gerçek üzerindeki hakimiyeti; karakterlerin psikolojik özelliklerini derinleştirmek, sorunlu davranışlara sahip karakterler etrafında bir hikaye oluşturmak; önceki çağların edebi geleneğini yeniden düşünmek; eserlerin işlevselliğini genişletmek, iletişim sürecini güncellemek (yazar - metin - okuyucu), yeni ve eğlenceli duygusal deneyim yaratmak gibi (Kachak, 2017).

Masal araştırmasının analizi çok yönlü bir yapıya sahiptir, ancak çoğu bilim insanının türün dinamikleri, yazarın yaratıcı kişiliği ile yakın ilişkisi konusundaki ortak pozisyonlarını belirlememize izin verir. Yazarın metni olarak, edebi masal, yazarın üslup tarzı, edebi yönü, yaratılış dönemi, vb. ile karakterizedir.

Masalların değişik işlevlerinden bahsetmek mümkündür. Bunların başında eğlendirme ve hoş vakit geçirme işlevi sayılabilir. Fakat bunun yanında masalların toplumların kültürel, sosyal, psikolojik, Ahlâki vb. özelliklerini gelecek nesillere aktarma gibi bir özelliği de bulunmaktadır. Bunu yaparken eğitici, öğretici ve ders verici özellikleri ile ön plana çıkmaktadır. Bu tür özelliklerin hayvan masallarında (fabllar) daha belirgin olduğu söylenebilir (Tatlılıoğlu, 2021: 259).

Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad'ın Eserlerinin Tür Özellikleri ve Yapısı

Modern çocuk edebiyatı farklı türlerle temsil edilir: Edebi masallar, macera, gerçekçi, tarihi, otobiyografik, biyografik, dedektif ve kurgu hikâyeleri, romanlar.

Çocuklar için edebiyat her zaman yaşa uymaya odaklanır, çünkü yaşla birlikte alıcının içeriğe, yapıya, renklere yönelik gereksinimleri değişir. Ukrayna'da yayınlar, okuyucuların yaş kategorisine bağlı olarak dört gruba ayrılır:

- 5 yaşından küçük çocuklar için
- 6 -10 yaş arasındaki çocuklar için
- 11-14 yaş arası çocuklar için
- 15-18 yaş arası gençler için(ДСТУ 29-62002).

Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad'ın "*Gakgukların Maceraları*" adlı yapıtları dört yaş (4+) civarında okuyuculara yöneliktir. Bu aşamada edebiyat eğitiminin amacı, çocukları okuma, eğitim, çocuğun entelektüel ve duygusal alanının gelişimi, konuşma, estetik duyu, sanat kitapları dünyası aracılığıyla dünya hakkında bilgi edinme, bilginin zenginleştirilmesi, gerçeğe karşı bir insan tutumu oluşturma, vb. (Kachak, 2017). Kaçak'a göre, en genç okuyucular daha çok folklorik eserlere, küçük şiirsel örneklerle, hayvanlarla ilgili edebî hikâyelere, yani gerçek üzerinde fantastik olan eserlere ilgi duyarlar (Kaçak, 2017). "*Gakgukların Maceraları*" adlı eserinde, Reza Hemmatirad'ın illüstrasyonları önemli bir yer alır. Küresel multimedya zorlukları bağlamında, kitabın sanatsal ve estetik bileşeni, iletişimin ana nedenidir ve çocuğun eserin içeriğine ve kitabın sanatsal ve figüratif sistemine nüfuz etmesinin "derinliğini" belirler. Günümüzde geldiğimiz noktada, çocuklara yönelik yayınları gösterme biçimi, materyal yapısı ve tekniği, seçenekleri büyük ölçüde genişlemiştir (Senchylo-Tatlılıoğlu, 2021). Çocuk kitaplarının biçim ve içeriğini araştıran Şimşek (2021), Melike Günyüz'ün "*Ses yarışması*" masalında resme özel yaklaşıma dikkat çekiyor. Parmak izi yardımı ile çizimler yapılmıştır.

"Gakgukların Maceraları" döngüsünü oluşturan Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad'ın 6 eserinin tamamı, kuş kahramanları tarafından birleştirilir (kargalar ailesi) ve parmak izleriyle yürütülen tek bir tasvir konseptine sahiptir. Kitap seti, yazarın "Gümüş Göl Masalları" (2014) gibi diğer eserlerinin de bir özelliğidir.

Modern yazarlar genellikle eserin tematik yönlerine odaklanır ve eserin net bir tür tanımından kaçınırlar. "Gakgukların Maceraları" adlı eserde de tam olarak bunu görüyoruz. Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad'ın 6 kitabının hiçbirinde ("Ay Nereye Kayboldu", "Pamuk Karga", "Ses Yarışması", "Şarkıcı Gukki", "Mavi Gaki", "Süslü Çikolata") türü belirtmiyor. Ancak Melike Günyüz'ün bir diğer yapıt koleksiyonu olan Gümüş Göl Masalları'nın (2016) yapı olarak Gaggukların Maceraları'na benzeyen 10 eserden oluşan koleksiyonu ise bir masalın türü tanımlanır. Masal, diğer küçük nesir formları gibi, birdizibağımsız sanateseri olarak döngüsel yapılar oluşturma eğiliminde olup yazarın estetik bütünlüğü içinde ekifakinin sonucularak oluşmuştur (Літературний словник-довідник, 1997, s. 734). Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad'ın 6 eserini bir araya getiren "Gakgukları Maceraları" (2016) koleksiyonunun düzenleme ilkesi budur. Ayarayı, eniyi şarkıcı veya güzel kuş olma arzusu vb. "Gakgukları Maceraları" koleksiyonu, yapısal olarak özerk 6 metin ve kendi adları, konuları olan kitaplardan oluşmaktadır. Bu masalların bütüncül bir yazarın çalışmasına ait olduğu, tematik birlikteliği, genel atmosfer ve kalıcı karakterleri - kargaları ile kanıtlanmıştır. «Bayve Bayan karga, oğulları Gaki, Gukki ve kızları Süslü Çikolata'dan oluşan komik karga ailesinin, kendileri gibi eğlenceli maceraları. Bu maceranın bütüncül kahramanları parmak izi tekniğiyle resmedildi. Masalların sonundaye ralan sanat etkinleriyle herkes parmak iziyle resim yapmayade vamedebilir» (Gakgukların Maceraları 2016).

Kızılova (2015) kitabını işlevine göre, çeşitli çocuk edebiyatı türleri tanımlar. Okul ders kitaplarının, sözlüklerin, referans kitaplarının ve ansiklopedilerin bilimsel ve bilişsel literatüre dahil edilmesini önerir. Etik literatüre - ahlak değerleri sistemi oluşturan hikayeler, kısa öyküler, şiirler... Etik edebiyatı seperimasalı, macera, sanat tarih ve gazetecilik edebiyatı olarak ikiye ayırır. Eğlenceli biredebiyatı davar. Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad'ın eserleri eğlenceli olduğu kadar bilişsel öğreticidir. "Gakgukların Maceraları" koleksiyonundaki eserler tamamı mensirdir. Şiirler ve masallar, ilkökul çocukları için en yaygın edebiyat türleridir. Birim getiri olarak masalı, "Gakgukların Maceraları'nda" şüdüzeylerde kendini gösterir: Tematik-sorunlu (iyimser-yaşamı onaylayan pathos, sosyal ve doğa temalar); figüratif (masal karakterleri - insandavranışları nasahipkuşlar); belirlilik kompozisyon organizasyon başlangıçları ve mevcut didaktik sonlar, eylemin çokluğu, bir masalanlatıcısının görüntüsü); tipik masal yolları ve figürleri (komedi, ironi, kişileştirmeler; tekrarlar, karşılaştırmalar vb. gibi).

Kızılova'ya (2020) göre edebiyatı, bir yazarın folklor geleneğinin ve bireysel-yazarın yetiştirme eğilimlerinin kısıltında oluşankurgusal olaylar ve fenomenler hakkında sanatsal metindir. Edebiyatı farklı sınıflandırmaları vardır. Böylece, sanatsal konuşmanın organizasyonu şeklinde, Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad'ın eserleri mensirdir; alıcı-alıcı oryantasyon ile 4+ yaş üstü çocukları için masallar, orijinal eserler. Türünü işlevsel ve tematik çeşitlerine göre, üç özellik en çok ayırır: Bilişsel, ahlak ve didaktik, macera ve eğlence. Bilişsel eserler, genellikle hayvan saltemalar sahiptir. Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad'ın "Gakgukların Maceraları" eserlerinde gördüğümüz tam davadur, kahramanlar kuşlardır (kargalardır). Ancak Gaggukların Maceraları'nın eserlerinde ahlak ve didaktik özellikleri görebiliyoruz. Örneğin, kahraman başkabinin kopyası olmak istediğinde komik görüldüğünde (Süslü Çikolata). Ayrıca yazarın eserlerinin maceralı ve eğlendirici amacını daima karedeyemeyiz, çünkü 6 eserini birleştiren başlık, bunların macera olduğuna işaret ediyor.

Tür yapısının "saflığı" üzerine çocukları için edebiyat eserlerinin bir sınıflandırması vardır. Bu sınıflandırmaya göre masallar (nispetensal tür modifikasyonları) ve estetik tür yapıları (perimasalları, masallar, benzetmeler, masallar, masallar, şiirler vb.) vardır. Belirgin bir ahlak ve didaktik bileşen sahip eserler, genellikle tür sentezi ile karakterize edilir. Kızılova (2015), bunun özellikleri hayvan saltematerya edayalı masalları içine geçerli olduğunu söylüyor.

Butüreserlergenellikle öğretici, satirikvealegorik özelliklerledonatılmıştır. MelikeGünyüzveRezaHemmatirad'neserlerinde öğreticibir karaktervealegorivardır. Masallarındığertürlerle etkileşimiiçinseçeneklergöz önünealındığında, kısıhikayeyedikkatetmeyedeğer. MelikeGünyüzveRezaHemmatirad, kişileştirilmiş imgelerineylemveylemleri örneğindegerçekleşenevrenseldeğerlereodaklanır. Tümkahramanların insan özelliklerinesahiptir.

Ancak, Gakgukları Maceraları'nningerçeklikleyakınbirbağlantısı vardır, doğaüstü belirtileriyoktur. Kuş kahramanları gerçekhayatı yaşar: Şarkı söylerler, eğlenirler, hatayaparlar, üzürlürler. Yani, eserdebüyülü birolayyoktur, yazarbilişsel (birperimasalı şeklindekiuşlarınhayatını anlatır) veduygusalönyöneredoğru dahaderinlereiner. MelikeGünyüzveRezaHemmatirad'ın "GakguklarınMaceraları" adlı eserleri, çoksayıdaeşyası, doğruyakalanmış gözlemler, yaşamdetayları vedahafazlasını içeriyor. Kısa öykülerleortakyönleri, kısa, etkileyiciyaşam öyküleriolmaları, teksatırlıkbirolay örgüsüneve öykününbirçokdetayınasahipolmalarıdır. Ancakgerçekçibir anlatımadayalı olarak öykülerdekiolaylarıyı zamandakoşulludur. Sadeceinsanlarınbaşınagelebilecek durumları yaşayan kuş kahramanlarsayesinde bu eserlerhalabirer masal. Yazar, insani özelliklerledonatılmış kişileştirilmiş imgelerineylemveylemleri örneğindegerçekleştirilenevrenseldeğerlereodaklanır. Altı eserin her biri eserinbaşındaortaya çıkanveolayların gelişmesisonucundaortaya çıkanbirsorun anlatır, sonundabir çözümbulunur. Her çalışmanın tipik olmayan bir başlangıcı, eylemgelişimivedidaktik sonucuvardır; çözümlenmesi gerek sorunu (genellikle psikolojik) gösterir ve mantıksal eylemler sayesinde çözüm masalın sonundagörünür. Yada "Mavi Gaki" masalında yazarlar, eseri açık bir soruyla "Gakidonakaldı. Eskiden Mavi Tüylerin arkadaşı iken şimdi onları tamamen yitirmişti. Neyapacaktı?". Çalışmanın mantıksal anlatımınadayanarak, çocuktan soruları kendisinin yanıtlamasını ister. Çocuğudüşünmeye vesonuç çıkarmayateşvik eder.

"Gakgukları Maceraları'nın" Poetikasının Özellikleri

Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad'neserleri floravefauna yaşamını tanıtıyor. Aynı zamanda, sadece çoksayıdailginç bilişsel bilgi taşıma kalmaz, aynı zamanda geniş bir duygu yelpazesini gerçekleştirir, çevremizdeki dünyayı anlamayateşvik eder, estetik birekiyesahiptir. Çocuklar doğal dünyayı kendilerine benzer canlılar olarak algırlar.

1. "Mavi Gaki" masalı

"Mavi Gaki" masalı, günümüzde gençler arasında oldukça yaygın olan yapay görünüm değişikliği temasını ortaya koyuyor. Masal kahramanın ifadesi ile başlar: "Bundan sonra bana Mavi Gaki demenizi istiyorum". Bu cümle fabula (masal, öykü) gelişiminin başlangıcıdır. Eserin anlatıcısı yazardır (nesnel öykü). Mavi Gaki görünüşünü değiştirir, tüylerini, gagasını boyar, saç modelini değiştirerek Mavi Tüyler gibi olur. Ancak, komik ve garip hale gelir. Bu davranışı yüzünden arkadaşlarını kaybeder. Masal şu sorusuyla sona erer: "Ne yapacaktı?" ve didaktik bir yapıya sahiptir. Yazarlar çocukları bu sorunun cevabını bulmaya davet ediyor. Metindeki sanatsal araçlar arasında en sık kullanılan sıfatlar - kırmızı gagalı, siyah Gaki, sevimli Gaki ve karşılaştırmalar – Mavi Tüyler gibi.

2. "Süslü Çikolata" masalı

"Süslü Çikolata" masalının fikri, "Mavi Gaki" masalına benzer. Başkası olma fikrinin başarısızlığını açıklıyor. Size her zaman kendiniz olmayı ve modayı düşüncesizce takip etmemeyi öğretir. Eserin anlatıcısı yazardır (nesnel öykü). Süslü Çikolata iki kız arkadaşı ile gazete gibi görünmeye çalışıyor. Süslü Çikolata bir gün Şarkıcı Kapkara Lolipop'unun bir kopyası olmak istediğine karar verir. Estetik cerrah olan Doktor Hepbilir en usta Süslü Çikolata'nın gagasını değiştiriyor. Süslü Çikolata'nın tam da Şarkıcı Kapkara Lolipop gibi bir gagası oldu. Ancak şimdi "Süslü Çikolata eskisi gibi yemek yiyemiyor... karni olmadan su bile içemiyor". Kahraman için

üzücü sonuçlara rağmen, sonunda masal kahramanın sorununa olumlu bir çözüm sunar. Böylece Süslü Çikolata masalı da didaktik bir karaktere sahiptir ve bu da eserin sonunda açıkça ifade edilir. Metinde genellikle sıfatlar – zavallı süslü, çirkin gaga, en güzel gaga ve karşılaştırmalar – bir gaguk gagasının bir saksagan gagasına benzemesi kullanılır.

3. "Pamuk Karga" masalı

"Pamuk Karga" masalı, anlatıcının "şu bizim karga komşularından hiç rahat yok..." yakınmasıyla başlar (öznel hikaye). Ancak o zaman anlatıcı tanıtılır ve hikaye serçe Tombiş tarafından anlatılır. Serçe Tombiş, komşularının kargalarına bir şey olduğunu fark etti. Onlar donuklaşmışlardı. Çalışmanın en başından itibaren, yazarlar "yüksek sesle-sessiz", "beyaz-siyah" kontrast tekniğini kullanırlar. Bu, fabulanın dayandığı olayın olağandışılığını vurgular. "Yumurtadan yeni çıkmış üç yavru. İki siyah birisi de beyaz". Daha sonra yazarlar retardation (tekrarlama) tekniğini kullanırlar. Beyaz yavrusu gizemini çözmek için bilgili Çınar Amca'ya dönün. Bay Karga üçüncü kez Çınar Amca'nın "farklılık güzel bir şey" argümanına katılmak zorunda kaldı. "Pamuk Karga" masalının da dünyadaki her şeyin benzer ve farklı olduğu açıklamasıyla öğretici bir sonu vardır. Metinde genellikle sıfatlar – küçük oğluyum, koskocaman Çınar amca, beyaz karga, sinirli sinirli Bay Karga ve karşılaştırmalar – oyun oynarken bayaz karga bulut oldu, kar oldu, çiçek oldu; siyah kargalar kömür oldu, gece oldu, toprak oldu kullanılır.

4. "Şarkıcı Gukki" Masalı

"Şarkıcı Gukki'de" "Ses yarışması'nda" olduğu gibi, yazarlar sanat temasını komedi tekniklerini kullanarak ele alıyor. Babası över ve karga Gukki'ye şarkı söylemeyi öğretir. Karga Gukki hem yeni şarkılar öğreniyor hem hayaller kuruyor. Karga Gukki akrabaları ve komşuları için şarkı söylüyor, bülbüllerle şarkı söylemek istiyor, herkes şarkı söylemekten sıkılıyor. Onu sadece kurbağalar şarkıcı olarak kabul ediyor. Yazarlar durumun komedisini göstermek için ironi tekniğini kullanıyorlar. "Bizim Gukki şimdi kurbağaların baş şarkıcısı. Hem şarkı söylüyor hem alkış alıyor". Anlatıcı, eserin (nesnel hikaye) yazarıdır. Metinde yazarlar sıfatlar kullanır - güzel ses, kara, kocaman karga; karşılaştırmalar – bülbüller gibi. "Şarkıcı Gukki" peri masalı fikri, Ukraynalı yazar D. Cherednychenko'nun "Tüm dünyada ünlü olmak isteyen bir karga hakkında" başlıklı hikayesini yansıtıyor. Her iki masal da toplumda saygı göreceğiniz ve saygı göstereceğiniz insan nitelikleri ve becerileri üzerine düşünmeyi teşvik eder.

5. "Ay Nereye Kayboldu?" Masalı

Masalda "Ay Nereye Kayboldu?" sorusuna cevap arayan kuşlar, "Ay Nereye Kayboldu?" Her gece parlak bir şekilde parladı ve bir kez ortadan kayboldu. Hikaye, kahramanın genel abartılı görüntüsünün okuyucuya sunumuyla başlar - ağaçlarda yaşayan binlerce kuş ve aniden ayın kaybolduğunu fark eder. Eserde anlatıcı yazardır (nesnel öykü). Konuyu oluşturmak için yazarlar geciktirme (tekrarlama) tekniğini kullanırlar. Kuşlar, ayı ararken önce Dağ Amca'dan, sonra kartal, sonra yarasalar sorar. Hiçbiri ayın nereye kaybolduğunu bilmiyor. Sonunda Baykuş dedeye gelirler ve Baykuş onlara açıklar ki "Zavallı Ay! Çok enteresan (çirkinden, yaramazdan). Toplantıyı dört gözle bekliyoruz". Baykuş dede, Ay'ın nasıl döndürüleceği konusunda öğütler veriyor. Her şeyi bilen baykuşu dinledikten sonra herkes aydan özür diler ve o tekrar ortaya çıkar. Herkes mutlu. Masal, çalışmanın sonunu gösteren didaktik bir karaktere sahiptir. Metindeki sanatsal araçlar arasında en sık kullanılan sıfatlar - pırl pırl Ay, yüksekteki Dağ Amca, gezen yarasalar.

6. "Ses Yarışması" masalı

"Ses Yarışması" masalının başında yazar, sabahtan akşama kadar çocukların, kargalardan çıkan gürültünün (nesnel hikaye) olduğunu bildiriyor. Çocukların yapacak bir şeyi yok. Bu gerçek, fabulanın gelişimine katkıda bulunur. Yetişkinler, çocukların yararlı bir etkinliğe katılabilmeleri için ses yarışması icat eder. Günümüzde televizyonda profesyonel olmayan şarkıcıların ses yarışmaları popüler olmakta ve bu da izleyicilerin ilgisini çekmektedir. Masalının sonu oldukça beklenmedik.

Kazananlar açıklandıktan sonra, «Usta müzisyenler, büyük sanatçılar darılmışlar. "Gerçek sanata, gerçek sanatçıya saygı nerede kaldı?... Şimdi bunlar sanatçı mı oldu?" diyorlar. Bilge Baykuş soruna çözüm buldu. Genç şarkıcılar usta sanatçılardan eğitim alacak. Böylece "Ses Yarışması" masalının sonu da didaktik oluyor. Metinde, yazarlar genellikle sıfatlar kullanır - genç kargalar, güzel sesliler, çirkin sesliler, kalın sesliler, ince sesliler, zavallı jüri; ses taklidi var – "gak gak da gak gak", "guk guk da guk guk". Soru cümleleri, genç okuyucunun dikkatini çekmek için sanatsal bir teknik olarak kullanılır. Örneğin, acaba bu yarışmayı kim kazanacak? Gakguk diyarının ses yıldızı kim olacak? Bu yıldıza ne gibi ödüller verilecek?

"GakguklarıN Maceraları" Adlı Eserin Poetikasının Bir Parçası Olarak Kronotop

Kronotop, sanat eserinin poetikasında önemli bir rol oynar. Kronotop iki bağımsız ve bağımsız kategoriye birleştirir - zaman ve mekan. Ancak, masaldaki bu kategoriler arasındaki ayrım oldukça şartlıdır. Masal kronotopunun yasaları, edebi peri masalının poetikası ile doğrudan ilişkilidir ve türün doğasını anlamaya yardımcı olur. Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad'ın 6 eserini de tek bir bütün halinde birleştiren aynı tip karakterler ve kronotoptur. Bir folklor çalışmasında kronotop soyutsa, eylem "bir yerde", "bir kez" gerçekleşir. Bu durum, topografik ve zamansal formüllerle ifade edilir, örneğin, "Bir ormanda bir kurt yaşamış", "Eskiden bir tilki varmış...", "Bir gün...". Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad'ın masallarında daha çok yerel özellikler kazanmakla ama aynı zamanda belirtilmemiş. Okuyucuya, herhangi bir kurgu olmadan, kargaların yaşam alanı ile ilişkili bir mekansal panorama sunulur. Kahramanlarla olan tüm maceralar dallarda, ağaçlarda ve çalılarda gerçekleşir. Bazen eylem yerinin yönü belirtilir - yukarıda, aşağıda. Zaman ve mevsim belirtilmemiştir. Metinden yalnızca eylemin ne zaman gerçekleştiğini anlayabilirsiniz - gündüz veya gece.

Çoğuzamanmetin, karakterleriniyerinibilebelirtmezveokuyucu, metnitamamlayanresimlerdenonunhakkındabilgialır. Örneğinkargalardallara, tellere, elektrikedireklerineoturur.

"Gakgukları Maceraları" Adlı Eserlerinin Karakterleri

Edebieserin önemli bir bileşeni karakterdir - dış özellikleri ve davranışları olansanatsal bir görüntü. "Gakgukların Maceraları'nın" tüm eserleri sırasıyla hayvansal malzemeye dayanmaktadır, karakterleri insanlaşmış kuşlardır. Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad "Gakgukların Maceraları'nın" ana karakterleri, ailelerde, sosyal gruplarda yaşayan ve insan toplumuyla olan rolleriyle donatılmış kuşlardır (kargalar): Anne, baba, çocuk ve olgun, Çınarımca, Karga, Hanga, Hanım Bayan Karga, Baykuş dede, abla, arkadaşlar, usta estetik cerrahı. Komşuların fikirleri onları için önemlidir, yaşlılardan, bilgili, görgülü insanlardan tavsiye alırlar. Ana karakterler, diğer kuşlarla, nadiren hayvanlar ve yababikilerle etkileşime giren kargalardır. Çeşitli masal karakterleri: Gakguk, kanaryalar, baykuş «Ses Yarışması»; Karga Gukki, bülbüller, kurbağalar "Şarkıcı Gukki"; kartal, yarasalar, Baykuş Dede, dağ "Ay Nereye Kayboldu?"; serçeler Tombiş, çınar "Pamuk Karga"; saksığan "Süslü Çikolata". Karga, hem Ukrayna hem de Türk halk masallarında sıkıklıkla bulunan bir karakterdir. Halk hikayelerinde karga, genellikle zor bir durumdan çıkış yolu bulabilen bir türakıllı bilge yetişkin temsil eder. Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad masallarındaki kargalar, halk masallarından farklı olarak tipolojik olarak birbirinden farklı çocuklardır. Bazı karakterlerin adları vardır, örneğin, karga Gukki, serçeler Tombiş, Mavi Gaki, Şıpidik Akide ve Çıtkırıldım Bonbon, Süslü Çikolata, Kapkara Lolipop, doktor Hepbilir. Bu, folklorun aksine yazarın bir perimasalı metnin karakteristik bir özelliğidir. Masal destansı bir eser olduğundan, karakteri karakterize etmenin önemli bir yolu da onun görünüşünü betimlemektir. Sizova'ya (2010) göre, bir düzyazı eserindeki kahramanın portresi, özü, karakterin fiziksel, sosyal ve psikolojik bileşenlerin sanatsal birliği olarak kapsamlı bir tasviri olan metinsel bir kategoridir. Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad, hikayenin konusuna göre karakterlerin canlı portrelerini oluşturmuşlardır. Örneğin, "Mavi Gaki" masalında kahraman şöyle anlatılır: "Gaki siyah renkli, kırmızı gagalı ve çok sevimlidir. Sen garip birisin. Saçların bize hiç benzemiyor. Rengin de koyu". Çoğu eserde yazarlar, diğer karakterlerden farklı,

özel bir görünüme sahip olan veya olmasını istediği bir kahramanı tasvir eder ("Pamuk Karga", "Süslü Çikolata", "Mavi Gaki"). Yardımcı bir karakterizasyon aracı, yalnızca tasvir edilen olayları süslemekle kalmayıp aynı zamanda çalışmadaki eylemin bir parçası haline gelen manzara ve doğadır. Çevre canlanıyor, rölyefler ve bitkiler masalların aktif kahramanları oluyor. Örneğin kuşlar Yüksekteki Dağ Amca'ya ayın nereye kaybolduğunu soruyorlar ("Ay Nereye Kayboldu?"). Kuşlar, "Pamuk Karga" masalında Koskocaman Çınar amcanın dallarında yaşar. Bilgili Çınar amcadan sorusuna cevap arıyor: Kara kargalar beyaz bebek doğurabilir mi?

Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad masallarının kahramanları farklı duygular yaşar: "Ses Yarışması" masalında yetişkinler endişeli, genç kargalar heyecanlı, mutlu, darılmış; "Mavi Gaki" masalında kahramanlar küstürülmüş, dargın, şaşırılmış, üzgün, heyecanlı; "Süslü Çikolata" masalında doktor Hepbilir çok heyecanlandı, arkadaşlar imreniyorlar, üzülüyorlar; "Pamuk Karga" masalında kahramanlar merakla, hayretle, Bayan Karga bayılıyor, ilgileniyorlar, sakinleştiriyorlar, sinirli sinirli; "Şarkıcı Gukki" masalında gurur duyuyor, hayaller kuruyor, düşüyor, övünüyorlar, üzgün, mutsuz, "Ay Nereye Kayboldu?" masalında - merak, üzmüyor, utanmıyor, mutlu. Duygusal çeşitlilik, eserlerin psikolojik yapısını gösterir.

Yazarların ana odak noktası, karakterlerden birinin evrimi, genç bir okuyucuyu belirli sonuçlara götürme yeteneğidir. Çalışmanın ahlaki potansiyeli oldukça açık ve genç okuyucu için anlaşılabilir: Dış farklılıkların sosyal olarak olumsuz sonuçları olamaz. Beyaz ve siyah kargalar eşit derecede oyuna dahil olabilir. Oyun oynarken beyaz karga, "bulut oldu, kar oldu, çiçek oldu. Siyah kargalar, kömür oldu, gece oldu, toprak oldu" ("Pamuk Karga"). Karga olunca bülbül gibi şarkı söylemek mümkün değil (Şarkıcı Gukki). Görünüşünü değiştirerek biri olmak mümkün değildir, insan her zaman kendinde kalmalıdır ("Mavi Gaki", "Süslü Çikolata"). Karakterleri tasvir etmek için yazarlar, kargaların görünümünün genel tanımlarını kullanırken, onu çizimlerle tamamlarlar. Masal kahramanlarının eylemleri, karakterlerini, kişisel niteliklerini, duygusal durumlarını ifade eder.

Sonuç

Çocuklar için Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad masalları dünyanın bilgisine katkıda bulunur. "Gakgukların Maceraları" adlı eser, kişinin kendisini tanımaya, duygu ve davranışlarını anlamayı öğrenmesine yardımcı olur. Yani, farkındalık duygusunu geliştirir. Yazarlar çocuklara çevre ve gerçek davranış kalıpları hakkında bilgi verir. 6 eserin her biri kompozisyon mükemmelliği olan kendi kendine yeterli karakterlere sahiptir. Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad'ın masalları gerçekçi olma eğiliminde olduğundan kısa hikayeler olarak sınıflandırılabilir. Yazarın dünyasının uyum ve dengesi, kıskançlık, saygısızlık, yanlış anlama, dürüstlük, bilgi, sevgi ve saygıya yer olmayan mükemmel bir ortam için çabalama fikrine odaklanan özel bir yazarın konumu sayesinde sağlanır. Eserler, sağlıklı bir değerler sistemine sahip bir insan yetiştirme arzusunu göstermektedir. Yazarlar evrensel, demokratik değerleri teşvik eder. Masalarda içerik, tür, üslup, görüntü ve anlatım açısından özgün yazar yaklaşımları kullanılmaktadır.

Yazarın eserlerinde fantastik unsurlar, büyülü dönüşümler, mucizevi nesnelere yoktur. Muhteşem etki, doğanın kişileştirilmesi yoluyla elde edilir. Masal kahramanlarının (kargaların) görüntüleri ahlaki ve sosyal sorunları açıklar ve bunları çözenin yollarını önerir. Karakterlerin alegorisi açıktır ve eğitici bir işleve sahiptir. Karakterler (kargalar) çocuklar gibi düşünme, konuşma, hayal kurma yeteneğine sahiptir. Masalların her birinde yazar, genç okuyuculara genellikle anlamadıkları şeyleri açıklamaya, belirli ahlaki nitelikleri aşlamaya çalışmıştır. Didaktik etki, belirli bir durumda kuşların davranışlarını modelleyerek yaratılır. İnsan ilişkilerinde karakterlerin davranışlarını tahmin etmek kolaydır. Masalların poetikası, alıcıların (4 yaşından büyük çocuklar) yaş özelliklerine karşılık gelir. Dinamik tek satırlık fabula, diyalojik eserler, bilgilendiricilik, somut, nesnel, erişilebilir kelime dağarcığı onları cezbeder. Basit ve erişilebilir bir sunum yolu, bilişsel niteliklerin oluşumuna yöneliktir. Masal karakterlerinin davranışları genellikle eseri anlamada etik ve ahlaki bir rehber olur. Aynı zamanda, doğrudan bir kınama veya onaylama da yoktur. Durumun betimlenmesinin açıklığı veya dışavurumu, eserin karakterlerinin açıklamaları düşünce mantığını üretir. Genellikle "Gakgukların Maceraları" masalsı olay örgüleri, aynı eylemlerin tekrarlanması olan birikimli bir şekilde üzerine kuruludur. Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad masalları,

eserlerinkahramanlarınınimtihanlarını göstererek, insanlararasıdakiilişkilerinormlarını canlı örneklerlegösterir, okuyucudabelirliahlakiniteliklergeliştirir, toplumsaldeğerlersisteminipekiştirir.Kuşlarındavranışlarını modellemek, insanilişkileridüzleminekolaycaaktarılanbirperimasalınınmgözebatmayanbirdidaktiketkisiyaratır.Yazarınmetinlerdeki kronotopu, çocuktarafındanensıkanaşılangerçeklidir: belirlibiryerelalan (yaklaşıkolarakişaretlenmiş veyahiç işaretlenmemiş) vegenelleştirilmiş birzaman - gündüz, gece.

Melike Günyüz ve Reza Hemmatirad'ineserleri, masalsı gelenekselliğerağmen, günümüz çocuklarının iç dünyasına özelbirilgiilekarakterizeedilir. Karakterlerindavranışlarını veylemleriniarakterizeedenyazarlar, genellikleonları muhatabınamümkünolduğuncayakınlaştırırveböyleceyazar,karakter ve okuyucudakiiletişime etkileşimi canlı tutar.

Kaynakça

- Günyüz M. & Hemmatirad R. (2016). Mavi Gakki. Gakgukların Maceraları. Erdem çocuk. İstanbul.
- Günyüz M. & Hemmatirad R. (2016). Pamuk Karga. Gakgukların Maceraları. Erdem çocuk. İstanbul.
- Günyüz M. & Hemmatirad R. (2016). Şarkıcı Gukki. Gakgukların Maceraları. Erdem çocuk. İstanbul.
- Günyüz M. & Hemmatirad R. (2016). Ses Yarışması. Gakgukların Maceraları. Erdem çocuk. İstanbul.
- Günyüz M. & Hemmatirad R. (2016). Süslü Çikilata. Gakgukların Maceraları. Erdem çocuk. İstanbul.
- Günyüz, M. & Hemmatirad R. (2016). Ay nereye Kayboldu? Gakgukların Maceraları. Erdem çocuk. İstanbul.
- Kachak, T. (2017). Contemporary Ukrainian Literature for Children and Youth as a Content of Literary Education. Гірська школа українських Карпат. №17. С 161-165. doi: 10.15330/msuc.2017.17.161-165
- Senchylo-Tatlilioğlu N. (2021). Dijitalleşme çağında çocuk kitaplarının dekorasyon özellikleri (Ukrayna ve Türkiye çocuk edebiyatı resimli yayınları örneğinde). 8. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiriler. Akademi Ajans Matbaa. İstanbul. s. 54-65.
- Şimşek, T. (2021). Çocuk Kitaplarında Nitelik: Biçim ve İçerik Uyumu. 8. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiriler. Akademi Ajans Matbaa. İstanbul. s. 19-30.
- Tatlıoğlu, Kasım (2012). Okul öncesi dönemde anne-baba tutumunun çocuğun kişilik gelişimine etkisi, *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*, 4(15), 83-91.
- Tatlıoğlu, Kasım (2015). Erken Çocukluk Döneminde Çocuğa Kazandırılan Değerlerin Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkisi, *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 283-292.
- Tatlıoğlu, Kasım (2001). Çocuk Gelişiminde Masalların Etkisi/Önemi. 8. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, 22-23 Ekim 2021, İstanbul, s.257-266.
- Видання для дітей. Поліграфічне виконання : ДСТУ 29-62002. – [Чинний від 2002–08–01] [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.chytomo.com/standards/vydannya-dlya-ditey-polihrafichnevykonannya-hstu29-62002>
- дискурс : навчально-методичний посібник для студ. Вищих навч. закл. Старобільськ : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 236 с.
- Кизилова В. (2020) Динаміка української літературної прозової казки : монографія. Талком, Київ.
- Кизилова В. В. (2015). Українська література для дітей та юнацтва: новітній
- Ларионова Е. (2020). Современная турецкая литературная сказка. Дипломатическая академия МИД России. Наука. Вост. лит., Москва, 142 с.
- Літературознавчий словник-довідник (1997). О. Астаф'єв та ін. Київ : Вид. центр «Академія», 752 с.
- Сізова К. (2010). Людина у дзеркалі літератури : трансформація принципів портретування в українській прозі XIX – початку XX ст. : монографія, Наша культура і наука, Київ, 356 с.